

AİLE PLANLAMASI HİZMETİ SUNAN BİR BİRİM ÖRNEĞİNDE AİLE PLANLAMASI VE SAĞLIKTA DÖNÜŞÜM

Deniz EREN*, Nazlı ATAK**, Ferda ÖZYURDA**, Kenan S. KÖSE***

Özet: Çalışmada, 2010 yılında Park Eğitim Sağlık Ocağı bölgesinde 15-49 yaş evli kadınlarda gebeliği önleyici yöntem kullanımı, yöntemin temin edildiği yer, yöntem bırakma ve danışmanlık alma durumu ile ilgili sonuçlar, aynı bölgede daha önce yapılan çalışmalarla karşılaştırılmış ve bir Aile Planlaması Birimi örneğinde, sağlıkta dönüşüm programı ile aile planlaması hizmet ve eğitimi sunan birimlerin durumu değerlendirilmiştir.

Araştırmada, yöntem kullanma sıklığının artmasına rağmen, modern yöntem kullanma sıklığı azalmış; kullanılan yöntem olarak RİA'nın yerini, kondom ve geri çekme almış; yöntemler, birinci basamak sağlık kuruluşları yerine, ikinci basamak hastane ve özel sağlık kuruluşlarından sağlanmış; aile planlaması danışmanlığı, özellikle de izlem danışmanlığı düşük sıklıkta alınmış; yöntem kullanmayı bırakan kadınlar hiç danışmanlık almamış ve yöntem kullanırken gebe kalanlar, geri çekme ve kondom kullanırken gebe kalmıştır.

Bu bağlamda, performans sistemi ve sağlıkta dönüşüm programının aile planlaması hizmetlerinin niteliğini etkilediği; bunun üstesinden gelmek için de birinci basamak sağlık hizmetleri düzeyinde aile planlaması hizmet ve eğitiminin topluma sunulacağı bir örgütlenmenin, etkili şekilde yaşama geçirilmesinin, istenmeyen gebeliklerin önlenmesi ve kadın sağlığının korunmasında gerekli olduğu kanısına varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Aile planlaması, danışmanlık, yöntem bırakma, birinci basamak, sağlıkta dönüşüm programı

Example Family Planning and Health Reform In The Perspective of a Unit Providing Family Planning

Abstract: In this study, the results regarding the use of contraceptive methods, the place where the methods provided, discontinuation rate, and the status of counselling, in the aged of 15-49 years women living in the region of Park Primary Health Care and Education Centre in 2010, have been compared to the results of previous studies in the same region and in turn, the situation of family planning units at the primary health level due to new health reform, has been evaluated in the basis of a family planning unit.

Although the frequency of using contraceptive methods has increased, the use of modern contraceptives has decreased; preference of intra uterine device has been replaced by condom and withdrawal preference; the places where the contraceptive methods supplied have shifted from primary health level to secondary health level and private health centres; the frequency of taking counselling particularly follow-up counselling, has declined; the women left using contraceptive methods have never taken counselling, and the pregnant women have become pregnant while using withdrawal and condom.

In this perspective, the payment system due to performance and health reform have influenced the quality of family planning services, and to overcome this situation, an organization of providing family planning services and counselling for the population at the primary health level should be given life in order to prevent unwanted pregnancies and for the protection of women's health.

Keywords: Family planning, counselling, discontinuation of contraceptive methods, primary health care level, health reform

Giriş

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı bünyesinde kurulan Park Eğitim Sağlık Ocağı bölgesine aile planlaması hizmet ve eğitimi

sunmak amacıyla, 1982 yılında Aile Planlaması Birimi kurulmuştur. Birimde, Halk Sağlığı öğretim üyeleri ve görevli hemşire ile aile planlaması (AP) hizmetleri verilirken, 1995 yılından itibaren intörn hekimlere

*Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Yüksek Lisans Programı, Bilim Uzmanı

**Prof. Dr. Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

***Doç. Dr. Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyoistatistik Anabilim Dalı

yönelik "Aile Planlaması Danışmanlığı ve Rahim İçi Araç (RİA) Uygulama Kursu" verilmeye başlanmış ve birim bu uygulamalara destek olmuştur.

Ancak, 2004 yılında birinci basamakta döner sermaye ve performans uygulamasına geçilmesi ile birlikte, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı bünyesinde, birinci basamak Temel Sağlık Hizmetleri kapsamında AP hizmeti sunan bu birimin işlevi giderek azalmış; 2009 yılında, Aile Hekimliği uygulamalarının hız kazanmasına paralel olarak birimde de personel nitelik ve niceliğinde ciddi anlamda değişiklikler meydana gelmiş ve yurt çapında birçok Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) merkezi kapatılarak Aile Sağlığı Merkezlerine (ASM) dönüştürülmüştür. 2010 yılı Temmuz ayı itibarıyla Ankara ilinin tamamının Aile Hekimliği Sistemine geçmesi sonucu, birçok ASM kurulmuş ve AÇSAP merkezlerinin büyük bölümü de kapatılarak ASM'lere dönüştürülmüştür. Bu doğrultuda, Park Eğitim Sağlık Ocağının (PESO) da kapanması sonucu, birimin sağlık ocağı ile ilişkisi kalmadığından değişen sistem içinde yer alamamış ve işlevini tamamen yitirmiştir.

Bu çalışmada, Park Eğitim Sağlık Ocağı kapanmadan kısa süre önce, sağlık ocağı bölgesinde 15-49 yaş evli kadınlarda, AP yöntem kullanım durumu ve ilgili etmenlerin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırma verileri ile aynı bölgede önceki yıllarda yapılan araştırma sonuçları karşılaştırılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Çalışma, PESO Bölgesi'nde yer alan aktif 7 sağlık evinde, Mart-Eylül 2010 tarihleri arasında yürütülmüş kesitsel bir araştırmadır.

PESO'nun sorumlu olduğu 15-49 yaş evli 1641 kadını temsil eden örneklem, her bir sağlık evi bir küme olarak kabul edilecek şekilde, nüfusa dayalı orantılı örnekleme yöntemi ile Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2008 sonuçlarına göre, 15-49 yaş evli kadınlarda herhangi bir AP yöntem kullanım sıklığı olan %73 değeri dikkate alınarak, 255 kadın olarak hesaplanmıştır (**Ergöçmen, 2009**). Yüzde

20 katılmama durumu olabileceği düşünülerek örnek büyüklüğü, 307 kadın olarak belirlenmiştir. Her bir sağlık evinden örnekleme girecek kadın sayısı, sağlık evinde yer alan 15-49 yaş evli kadın nüfusun yaklaşık beşte birini oluşturduğu için kadınlar, 15-49 yaş kadın izlem formları kullanılarak 1/5 oranında sistematik örnekleme yöntemi ile seçilmiş ve 400 kadına ulaşılmıştır.

Veriler, kadınların AP yöntem kullanım durumu ve ilgili etmenleri içeren bir soru formu aracılığıyla araştırmacı tarafından kadınlarla yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Formun ön denemesi 20 kadında yapılmış, forma son hali verilmiş ve bu kadınlar örneğe dahil edilmemiştir.

Verilerin analizi, SPSS sürüm 15.0 paket programı aracılığıyla yapılmış ve istatistiksel analizlerde ki-kare testi kullanılmış; yanılma olasılığı 0.05 olarak alınmıştır.

Bulgular

Araştırma grubundaki kadınların %80.0'ı (n= 320) yöntem kullanmakta; %20.0'ı (n= 80) yöntem kullanmamaktadır. Kadınlar, yöntem kullanım durumuna göre değerlendirildiğinde, %57.8'i halen yöntem kullanmakta; %14.2'si yöntem kullanmayı bırakmış; %22.3'ü yöntem kullanmaya yeni başlamış; %5.7'si hiç yöntem kullanmamıştır (Tablo 1).

Halen yöntem kullanan kadınların %53.7'si; yöntem kullanmayı bırakanların %63.2'si; yöntem kullanmaya yeni başlayanların %15.3'ü, modern yöntem kullanmaktadır.

Halen yöntem kullanan kadınlar sırasıyla RİA (%29.4), geri çekme (%23.4) ve kondom (%20.3) kullanmakta iken, yöntem kullanmaya yeni başlayanlar en fazla sıklıkta kondom (%29.2) ve geri çekme (%29.2) yöntemini kullanmaktadır (Tablo 2).

Halen yöntem kullanan ve yöntem kullanmaya yeni başlayan kadınların %73.4'ü (n= 235) modern yöntem kullanmakta olup, %34'ü yöntemi, hastaneden; %24'ü, muayenehaneden; %22'si AÇSAP merkezinden temin etmiştir. Yöntemin türü ve temin edildiği

Tablo 1. Araştırma grubundaki kadınların yöntem kullanım durumuna göre dağılımı

Yöntem kullanım durumu	Sayı	%
Daha önce ve halen yöntem kullanan (Halen yöntem kullanan)	231	57.8
Daha önce yöntem kullanan ve halen yöntem kullanmayan (Yöntem kullanmayı bırakan)	57	14.2
Daha önce yöntem kullanmayan ve halen kullanan (Yöntem kullanmaya yeni başlayan)	89	22.3
Hiç yöntem kullanmayan	23	5.7
Toplam	400	100.0

Tablo 2. Araştırma grubundaki kadınların yöntem kullanım durumunun kullanılan yöntem türüne göre dağılımı

Yöntem türü	Yöntem Kullanım Durumu			
	Halen yöntem kullanan		Yöntem kullanmaya yeni başlayan	
	Sayı	%	Sayı	%
RİA	68	29.4	20	22.5
Hap	21	9.1	9	10.1
Kondom	47	20.3	26	29.2
İmplant	3	1.3	(-)	0.0
Enjektabl hormon preparatı	4	1.7	2	2.2
Tüp ligasyonu	28	12.1	4	4.5
Vazektomi	3	1.3	(-)	0.0
Geri çekme	54	23.4	26	29.2
Takvim	3	1.3	2	2.2
Toplam	231	100.0	89	100.0

yer dikkate alındığında, halen RİA kullanan kadınların %97.7'si yöntemi, muayenehane ve hastaneden; hap ve kondom kullananların çoğunluğu (sırasıyla %66.7 ve %39.7), AÇSAP merkezinden; implant kullananların tamamı muayenehaneden; enjektabl hormon preparatı kullananların yarısı muayenehane, yarısı hastaneden; tüp ligasyonu ve vazektomi ile korunan kadınların tamamı, yöntemi hastaneden temin etmiştir (Tablo 3).

Yöntem kullanım durumu, yöntemin temin edildiği yer açısından değerlendirildiğinde, halen yöntem kullananların %70.1'i; yöntem kullanmaya yeni başlayanların %75.4'ü yöntemi, muayenehane/hastane, eczane ve marketten temin etmiştir. Yöntemlere göre incelendiğinde, RİA kullanan kadınların %97.7'sinin yöntemi hastane ve muayenehaneden sağladığı; ancak %2.3 ünün AÇSAP merkezlerinden, hap ve kondomu ise sırasıyla AÇSAP (%70.0) ve sağlık ocağından (%64.4) sağladığı belirlenmiştir. Toplamda, yöntemi AÇSAP/sağlık ocağından temin edenlerin sıklığı %25 ile %30 arasında değişmektedir. Öte yandan, yöntem kullanmaya yeni başlayan kadınların, halen yöntem kullananlardan daha düşük sıklıkta yöntemi birinci basamaktan sağladığı görülmektedir (Tablo 4).

Araştırma grubunda yöntem bırakma hızı %14.2'dir. Yöntem kullanmayı bırakan 57 kadının %63.2'si modern; %21.1'i geleneksel; %15.8'i, modern ve geleneksel yöntem kullanmıştır. Bu kadınlar, birden fazla yöntem kullanmış olup, %66.7'si hap; %63.1'i RİA kullanmıştır. Tablo 5'te yöntem kullanmayı bırakan kadınların, yöntemi bırakma nedeni ve bırakılan yöntemin türüne göre dağılımı verilmiştir. Çocuk sahibi olmak için yöntemi bırakan kadınların kullandıkları yöntemlere göre dağılımı ilgili tabloda gösterilmemiş olup, vajinal fitil kullananların %50.0'i; geri çekme yöntemini kullananların %26.3'ü; RİA kullananların %20.0'i çocuk sahibi olmak için yöntem kullanmayı bırakmıştır.

Tablodan da görüleceği gibi, yöntemi bırakan kadınlar hap, RİA ve enjektabl hormon preparatlarını yan etki; kondomu, eşinin yöntemi benimsememesi; geri çekme ve vajinal fitil yöntemini, yöntemi kullanırken gebe kalması; takvimi, hesaplama zorluğu nedeniyle bırakmıştır. En fazla sıklıkta bırakılan yöntem haptır (Tablo 5).

Halen yöntem kullanan 320 kadının %82.5'i, yöntem kullanırken danışmanlık almamış; ancak 57'si (%17.5), danışmanlık almıştır. Yöntem kullanım durumu, danışmanlık alma durumuna göre değerlendirildiğinde, halen yöntem kullanan kadınların sadece %16.5'u; yöntem kullanmaya yeni başlayanların %21.3'ü danışmanlık alırken, yöntem kullanmayı bırakan ve hiç yöntem kullanmayanların tamamı danışmanlık almamıştır (Tablo 6).

Yöntem kullanırken gebe kalma durumu, kullanılan yöntem türüne göre incelendiğinde; halen yöntem kullanırken gebe kalan kadınların %60.8'i geri çekme, %15.2'si kondom kullanırken; yöntem kullanmaya yeni başlayanların da %85.0'i, geri çekme ve kondom kullanırken gebe kalmıştır.

Tartışma

Kadınların %80.0'i, araştırma sırasında gebeliği önleyici bir yöntem kullanmaktadır. TNSA 2008 verilerine göre, Türkiye'de kadınların %73.0'i herhangi bir yöntem kullanmaktadır (Ergöçmen, 2009). PESO bölgesinde 1988 yılında 1390 kadında yapılan çalışmada, kadınların %66.7'si (1989); 1994 yılında yapılan çalışmada ise %80.7'si yöntem kullanmıştır (Özyurda, 1989; Çöl, 1995). Buna göre PESO bölgesinde yaşayan 15-49 yaş evli kadınlarda yöntem kullanım sıklığı artmış olup, Türkiye ortalamasından yüksektir.

Kullanılan yöntem türü değerlendirildiğinde, halen yöntem kullanan kadınların %53.7'si, yöntem

Tablo 3. Halen yöntem kullanan kadınların, kullanılan yöntemin türü ve temin edildiği yere göre dağılımı

Yöntem Türü	Muayenehane		Hastane		AÇSAP		Sağlık Ocağı		Eczane		Market		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
RIA	47	53.4	39	44.3	2	2.3	(-)	0.0	(-)	0.0	(-)	0.0	88	100.0
Hap	(-)	0.0	5	16.7	20	66.7	1	3.3	4	13.3	(-)	0.0	30	100.0
Kondom	(-)	0.0	(-)	0.0	29	39.7	18	24.7	17	23.3	9	12.3	73	100.0
Implant	3	100.0	(-)	0.0	(-)	0.0	(-)	0.0	(-)	0.0	(-)	0.0	3	100.0
Enjektabl hormon preparatı	3	50.0	3	50.0	(-)	0.0	(-)	0.0	(-)	0.0	(-)	0.0	6	100.0
Tüp ligasyonu	(-)	0.0	32	100.0	(-)	0.0	(-)	0.0	(-)	0.0	(-)	0.0	32	100.0
Vazektomi	(-)	0.0	3	100.0	(-)	0.0	(-)	0.0	(-)	0.0	(-)	0.0	3	100.0
Toplam	56	23.8	79	33.6	51	21.7	19	8.1	21	8.9	9	3.9	235*	100.0

*Geleneksel yöntem kullanan 85 kadın dahil edilmemiştir

kullanmaya yeni başlayanların ancak %15.3'ü modern yöntem kullanmaktadır. TNSA 2008'e göre, modern yöntem kullanım sıklığı %46.0; kentlerde %47.8'dir. PESO bölgesinde 1988'de yapılan çalışmada, kadınların %66.2'si; 1994 yılında yapılan çalışmada %61.4'ü modern yöntem kullanmaktadır (Özyurda, 1989; Çöl, 1995). Görüldüğü gibi, araştırma bölgesinde yöntem kullanım sıklığı artarken, modern yöntem kullanım sıklığı önceki yıllara göre giderek azalmıştır. Bu ilişki, kullanılan yöntem türüne göre değerlendirildiğinde, daha belirgin sonuçlar gözlenmektedir. Şöyle ki halen yöntem kullanan kadınlar sıklık sırasıyla RİA (%29.4), geri çekme (%23.4) ve kondom (%20.3) kullanırken; yöntem kullanmaya yeni başlayanlar ise geri çekme (%29.2) ve kondom (%29.2) kullanmaktadır. TNSA 2008'e göre Türkiye'de en sık kullanılan yöntem geri çekme (%26.2)'dir. Bunu RİA (%16.9) ve kondom (%14.3) izlemektedir. Araştırmanın yürütüldüğü bölgede, Aile Planlaması Birimi'nin aktif olarak hizmet verdiği dönemde yapılan 1988 yılındaki çalışmada, yöntem kullanan kadınlar ilk sırada (%46.5) RİA, ikinci sırada (%33.8) geri çekme yöntemini kullanmakta olup, %6.3'ü kondom kullanmaktadır (Özyurda, 1989). 1994 ve 2001 yılında yapılan çalışmalarda da geri çekme ve RİA kullanım sıklığı yüksektir (Çöl, 1995; Özdemir, 2004). Nilüfer Halk Sağlığı Eğitim ve Araştırma Bölgesi'nde yapılan bir çalışmada da 2002-2009 yılları arasında, yöntem kullanım sıklığı artmasına rağmen, 2002 yılında RİA kullanımı ön planda iken, 2009 yılında kondom kullanımı ön plana çıkmıştır (Gerçek, 2011). Bu bağlamda birimin, sağlık ocaklarında performans uygulamasına geçilmesi ve hizmetin ASM'lere devredilmesi ile işlevsiz kalması sonucu, modern yöntem kullanımında azalma, modern yöntem tercihinde RİA'dan kondoma yönelme olurken, geri çekme yöntemi kullanımı azalmamıştır.

Çalışmada, geri çekme yönteminin tercih edilmesinin devam etmesi ve yöntem kullanmaya yeni başlayan kadınların kondom ve geri çekme yöntemini tercih etmesi, kadınların geçen süre içinde tıbbi hizmet gerektirmeyen, dolayısıyla birinci basamak sağlık kuruluşlarına başvurmadan yöntem kullanmaya yöneldiğini göstermektedir. Sağlıkta Dönüşüm Programı bu duruma neden olmuş olabilir.

Nitekim halen yöntem kullanan, yöntem kullanmaya yeni başlayan ve modern yöntem kullanan kadınların çoğunluğu yöntemi, hastane ve muayenehaneden temin etmiştir. Yöntemin türü ve temin edildiği yer dikkate alındığında, halen RİA

Tablo 4. Araştırma grubundaki kadınların, yöntemin temin edildiği yere göre karşılaştırılması

Yöntemin temin edildiği yer	Yöntem kullanım durumu						İstatistiksel Analiz
	Halen yöntem kullanan		Yöntem kullanmaya başlayan		Toplam		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Muayenehane/hastane	75	43.1	16	26.2	91	38.7	x ² = 10.6 p=0.014
AÇSAP/sağlık ocağı	52	29.9	15	24.6	67	28.5	
Eczane	43	24.7	27	44.3	70	29.8	
Market	4	2.3	3	4.9	7	3.0	
Toplam	174	100.0	61	100.0	235	100.0	

Tablo 5. Yöntem kullanmayı bırakan kadınların, yöntemi bırakma nedeni ve bıraktığı yöntemin türüne göre dağılımı*

Bırakma nedeni ve yöntem türü	Sayı	%**
RIA		
Yan etki	40	57.1
Düşme	16	22.9
Hap		
Yan etki	47	70.2
Unutma	10	14.9
Hormonları etkileme	10	14.9
Enjektabl hormon preparatı		
Yan etki	10	83.4
Ağrılık artışı	1	8.3
Ağrılık kaybı	1	8.3
Kondom		
Eşin yöntemi benimsememesi	18	30.6
Yöntemi benimsememe	17	28.8
Gebelik	12	20.3
Etkisiz koruma	12	20.3
Geri çekme		
Gebelik	31	40.8
Gebelik riski	25	32.9
Takvim yöntemi		
Hesaplama zorluğu	10	52.6
Gebelik	6	31.6
Riskli bulma	2	10.5
Geçici kullanma	1	5.3
Vajinal fitil		
Gebelik	1	50.0

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

**Çocuk sahibi olmak için yöntem kullanmayı bırakan kadınların yüzdesi metinde belirtilmiştir.

kullanıcıların çoğunluğu, yöntemi muayenehane ve hastaneden; hap ve kondom kullananlar, AÇSAP merkezinden temin ederken, 1988 yılında aynı bölgede yapılan çalışmada, RIA kullananların %51.1'i yöntemi sağlık ocağından; %31.8'i hastane ve doğumevinden; hap kullananların %40.0'ü, sağlık ocağından; kondom kullananların %43.4'ü, yöntemi eczaneden temin etmiştir (Özyurda, 1989). Öte yandan, çalışmada yöntem kullanım durumu ve yöntemin temin edildiği yer birlikte değerlendirildi-

ğinde, halen yöntem kullananların %70.1'i; yöntem kullanmaya yeni başlayanların %75.4'ü, yöntemi muayenehane/hastane, eczane ve marketten temin etmiştir. Yöntemi, AÇSAP/sağlık ocağından temin edenlerin sıklığı, %25 ile %30 arasında değişmektedir. Bu sonuçlar, birinci basamakta performans uygulaması ve sağlık dönüşüm programı sonucu, kadınların, AP hizmetlerinin kullanımında birinci basamak sağlık kuruluşları yerine ya ikinci basamağa ya özel hekime ya da eczaneye yöneldiğini düşündürmektedir. Bu durum, istenmeyen gebeliklerin önlenmesinde eksikliklere neden olacak ve istenmeyen sonuçlar ortaya çıkacaktır.

Yöntem bırakma hızı, AP programlarının geliştirilmesi gereken yönlerinin ve yöntem kullananların çözüme kavuşturulması gereken sorunlarının belirlenmesinde önemlidir. (Ergöçmen, 2009). Araştırma grubunda yöntem bırakma hızı %14.2'dir. Yöntem kullanmayı bırakanların yarısından fazlası, modern yöntem kullanmıştır. En yüksek sıklıkta bırakılan yöntemler hap ve RIA olup, yan etki nedeniyle bırakılmıştır. Hap ve RIA yönteminin yan etki nedeniyle bırakılması, danışmanlık hizmetindeki yetersizliğinin bir sonucu olabilir. Nitekim araştırma grubunda halen yöntem kullanan kadınların %17.5'i danışmanlık almış; yöntem kullanmayı bırakanlar hiç danışmanlık almamıştır. En yüksek sıklıkta bırakılan yöntem hap olup, TNSA 2008 sonuçlarına göre de yöntem bırakma hızının en yüksek olduğu yöntem haptır (Ergöçmen, 2009; Özyurda, 2003). Bu da danışmanlık hizmetinin ülke çapında yetersiz olduğunu göstermektedir.

Öte yandan, yöntem kullanırken gebe kalan kadınların yaklaşık %85.0'ünün yöntem kullanırken gebe kaldığı göz önüne alınırsa, AP hizmeti sunan birimlerde sunulan aile planlaması danışmanlığının kişiye uygun şekilde verilmesi, izlem danışmanlığı şeklinde de sürdürülmesi ve yöntem kullanımının amacına ulaşması sağlanmalıdır.

Tablo 6. Yöntem kullanım durumunun danışmanlık alma durumuna göre karşılaştırılması*

Danışmanlık alma durumu	Yöntem Kullanım Durumu						İstatistiksel Analiz		
	Halen yöntem kullanan		Yöntem kullanmayı bırakan		Yöntem kullanmaya yeni başlayan			Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		Sayı	%
Alan	38	16.5	(-)	0.0	19	21.3	57	14.3	x ² = 13.2 p= 0.001
Almayan	193	83.5	57	100.0	70	78.7	343	85.8	
Toplam	231	57.8	57	14.2	89	22.3	400	100.0	

*İstatistiksel değerlendirme, hiç yöntem kullanmayanlar dışarıda bırakılarak yapılmıştır.

Sonuç

Geçen zaman içinde yöntem kullanan kadınların sıklığı artmış olmasına rağmen, modern yöntem kullanan kadınların sıklığı azalmış ve yöntem kullanmaya yeni başlayan kadınların oldukça düşük bir sıklıkta modern yöntem tercih etmiştir. Yöntem kullanmaya yeni başlayan kadınlar arasında geri çekme yöntemi tekrar tercih edilmeye başlanmıştır; RİA ve hap kullanımını genel olarak azalmıştır. Yöntem kullanmayı bırakanların %50'den fazlası modern yöntem, özellikle hap ve RİA kullanmayı bırakmıştır. Kadınların %70'i, yöntemi muayenehane ve hastaneden temin etmeye başlamıştır. Danışmanlık alan kadınların sıklığı oldukça düşük olup, yöntem kullanmayı bırakanların tamamı; yöntem kullanmaya yeni başlayanların da yaklaşık %80'ni danışmanlık almamıştır.

Aynı bölgede yapılan önceki yıllardaki çalışmaların sonuçları dikkate alındığında, birinci basamak sağlık hizmetlerinde performans uygulaması ve sağlıkta dönüşüm programının, AP hizmetlerinde modern yöntem kullanımını, yöneme devamı ve danışmanlık hizmetini olumsuz etkilediği görüşü oluşmuştur.

Kaynaklar

- Çöl M, Çalışkan D, Akdur R.** (1989) Park Sağlık Ocağı Bölgesinde Doğurganlık Özellikleri ve Kontraseptif Yöntemlerin Kullanımı. T.C. Sağlık Bakanlığı, Sağlık Dergisi 1989; 67: 50-61.
- Ergöçmen BA, Eryurt MA, Adalı T.** (2009) Doğurganlığı Belirleyen Diğer Ara Değişkenler. Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2008 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, Ankara.
- Gerçek H, Pala K.** (2011) Nilişer Halk Sağlığı Eğitim Araştırma ve Uygulama Bölgesi'nde 15-49 Yaş Evli Kadınların Aile Planlaması Yöntemi Kullanımındaki Değişim (2002-2009). Uludağ Üniversitesi Tıp fakültesi Dergisi. 37 (1): 21-26.
- Özdemir O, Ocaktan E, Çalışkan D, Özyurda F.** (2004) Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Aile Planlaması Ünitesine 1999-2002 Arasında Yapılan Başvuruların Değerlendirilmesi. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 57: 196-199.
- Özyurda F, Çalışkan D, Dökmeci F, Ocaktan E.** (2003) Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Polikliniğine Başvuran Kadınların Halen Kullandıkları Kontraseptif Yöntemleri Hakkında Danışmanlık Alma Durumları. III. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi 21-23 Nisan 2003, Ankara.
- Özyurda F, Durmuşoğlu M.** (1989) Park Eğitim Sağlık Ocağı Bölgesinde Kadınların Aile Planlaması Konusundaki Bilgi, Tutum ve Davranışları. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Yayınları, Nüfusbilim Dergisi 11: 62-72.